

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Cdo/64/2018
Identifikačné číslo spisu: 7713202350
Dátum vydania rozhodnutia: 25.02.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Bajánková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:7713202350.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Slovenskej republiky, zastúpenej Regionálnou veterinárnou a potravinovou správou, so sídlom v Michalovciach, S. Chalupku 22, IČO: 31 295 207, zastúpenej PUCHALLA, SLÁVIK & partners s. r. o., advokátskou kanceláriou so sídlom v Košiciach, Kmeťova 24, proti žalovanému Z. O., trvalým pobytom v O.L., T. XXXX/X, zastúpenému JUDr. Jurajom Kusom, advokátom so sídlom v Michalovciach, Osloboditeľov 10, o zaplatenie 28.738,87 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Rožňava pod sp. zn. 8C/20/2014, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach zo 14. novembra 2017, sp. zn. 6Co/321/2016, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalovanému priznáva náhradu trov dovolacieho konania voči žalobkyňi v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Rožňava (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 30. júna 2016, č. k. 8C/20/2014-604 žalobu, ktorou žalobkyňa žiadala žalovanému uložiť povinnosť zaplatiť jej 28.738,87 € s príslušenstvom z titulu vydania bezdôvodného obohatenia, ktoré zodpovedá výške jej ušlého zisku z nerealizovaného prenájmu za obdobie od 1.10.2008 do 30.9.2012, kedy nehnuteľnosti užíval žalovaný, zamietol. O trovách konania si vymienil rozhodnúť v lehote 30 dní po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej.

1.1. Právne vec posúdil podľa § 451 ods. 1 a nasl. a § 458 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“).

1.2. Po vyhodnotení vykonaného dokazovania dospel k záveru, že žaloba žalobkyne nie je dôvodná. Uviedol, že žalovaný sporné nehnuteľnosti užíval na základe riadne uzavretej kúpnej zmluvy, ktorá bola spísaná do notárskej zápisnice. V spornom období od 1.8.2008 do 30.12.2012 žalovaný predmetné nehnuteľnosti, ktoré nadobudol kúpnu zmluvou dňa 21.12.2005, užíval. Skutočnosť, že kúpna zmluva uzavretá medzi žalobkyňou a L. S. N. je absolútne neplatná, a preto žalovaný nemohol platne nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnostiam, nemohla byť dôvodom, že žalobkyňa mala prísť o ušlý zisk z nerealizovaného prenájmu. Súd prvej inštancie mal za to, že z konštatovania neplatnosti kúpnej zmluvy nemožno vyvodiť záver, že žalovaný užíval nehnuteľnosti z titulu neplatného právneho úkonu,

pretože pokiaľ by tomu tak bolo, žiaden z účastníkov kúpnej zmluvy by v budúcnosti nemal právnu istotu, že nehnuteľnosť, ktorú kúpi s dobrým úmyslom a úradne spíše zmluvu poverenou osobou - notárom, mu skutočne vlastnícky patrí. Nemožno preto vyvodiť záver, že žalovaný nehnuteľnosť užíval neoprávnene a vznikol mu neoprávnený majetkový prospech. Navyše neplatnosť pôvodnej kúpnej zmluvy uzavretej medzi žalobkyňou a L.. S. N. V. zavinila samotná žalobkyňa. Nebolo by ani v súlade s dobrými mravmi požadovať od žalovaného, ktorý nebol zainteresovaný v pôvodnom právnom vzťahu (medzi žalobkyňou a L.. S. N.), aby znášal dôsledky z neplatného právneho úkonu. S poukazom na § 39 OZ uviedol, že zmluva zo dňa 2.11.2005 je absolútne neplatná, a v tom prípade účastníci zmluvy sú povinní vrátiť si všetko, čo podľa neplatnej zmluvy dostali. Za danej situácie žalobkyňa mala vrátiť kúpnu cenu, ktorou disponovala a na druhej strane žalovaný mal vrátiť nehnuteľnosti, ktoré na základe (platnej) kúpnej zmluvy užíval. Teda tak, ako žalobkyňa neoprávnene disponovala s kúpnu cenou, tak žalovaný užíval nehnuteľnosti. K vráteniu „náležitostí“ z neplatnej kúpnej zmluvy došlo až 30.9.2012, kedy bola vrátená žalobkyňou kúpna cena žalovanému a následne žalovaným boli vydané nehnuteľnosti žalobkyňi. Podľa názoru súdu (teda) nedošlo k naplneniu predpokladu bezdôvodného obohatenia. K takémuto bezdôvodnému obohateniu by podľa názoru súdu došlo až potom, keby žalobkyňa kúpnu cenu vrátila, a následne žalovaný nehnuteľnosti užíval. Zároveň súd poznamenal, že žalobkyňa vôbec nepreukázala, že tieto nehnuteľnosti mala možnosť prenajať, resp. dať niekomu do nájmu.

2. Krajský súd v Košiciach rozsudkom zo 14. novembra 2017 sp. zn. 6Co/321/2016 rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správne a žalovanému priznal nárok proti žalobkyňi na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. V odôvodnení svojho rozhodnutia konštatoval, že rozhodnutiu súdu nemožno vytknúť nedostatočné zistenie skutkového stavu, ani že by vzal do úvahy skutočnosti, ktoré z vykonaných dôkazov alebo prednesov sporových strán nevyplynuli a ani nevyšli za konania najavo, že by opomenul niektoré rozhodujúce skutočnosti, ktoré boli vykonanými dôkazmi preukázané, alebo že by v jeho hodnotení dôkazov bol logický rozpor, prípadne, že by výsledok jeho hodnotenia dôkazov nezodpovedal tomu, čo malo byť zistené spôsobom vyplývajúcim z § 133 až § 135 O. s. p. účinných v čase jeho rozhodovania, alebo že by na zistený skutkový stav aplikoval nesprávne zákonné ustanovenia alebo použité zákonné ustanovenia nesprávne vyložil. Na zdôraznenie vecnej správnosti napadnutého rozsudku a k odvolacím námietkam žalobkyne odvolací súd uviedol, že súd prvej inštancie vec správne právne posúdil, ak nárok žalobkyne posudzoval podľa ustanovení o bezdôvodnom obohatení. Poukázal na znenia ustanovení § 451 ods. 1, 2 OZ, § 457 OZ a § 129 a nasl. OZ konštatujúc, že v prejednávanej spore bolo vykonaným dokazovaním preukázané, (a nebolo to ani medzi stranami sporu sporné), že po vyslovení absolútnej neplatnosti kúpnej zmluvy zo dňa 02.11.2005 (a teda následne aj kúpnej zmluvy zo dňa 21.12.2005) došlo ku dňu 02.10.2012 k odovzdaniu sporných nehnuteľností zo strany žalovaného priamo žalobkyňi. Rovnako nebolo sporné, že kúpna cena bola žalobkyňou vrátená predávajúcemu L.. N. a ten ju následne vrátil žalovanému. Odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že na strane žalovaného nedošlo k vzniku bezdôvodného obohatenia žiadnym z vyššie uvedených spôsobov. Vykonaným dokazovaním bolo preukázané, že tak ako L.. N. resp. žalovaný odovzdal nehnuteľnosti žalobkyňi, potom čo žalobkyňa vrátila kúpnu cenu L.. N. a ten následne žalovanému. Žalobkyňa si však uplatnila nárok voči žalovanému na vydanie bezdôvodného obohatenia, z dôvodu, že v období od 01.10.2008 do 30.09.2012 nemohla užívať sporné nehnuteľnosti. Výška bezdôvodného obohatenia mala byť vyčíslená vo výške obvyklého nájomného v spornom období. V prejednávanej spore bolo nepochybné, že žalovaný s nehnuteľnosťami, ktoré kúpil na základe kúpnej zmluvy zo dňa 21.12.2005, a mal ich vo svojej moci, nakladal ako s vlastnými. Sporné nehnuteľnosti žalovaný užíval ako vlastné, v dobrej viere, že mu patria. Zrekonštruoval ich, investoval do nich ďalšie finančné prostriedky a zriadil si tam priestory pre svoju podnikateľskú činnosť. Staral sa o nehnuteľnosti spôsobom riadneho hospodára. Ako vlastníak nehnuteľností, až do momentu vyslovenia absolútnej neplatnosti právneho úkonu, a určenia vlastníctva k nehnuteľnostiam v spore vedenom na Okresnom súde v Michalovciach sp. zn. 20C/80/2009, bol oprávnený predmet svojho vlastníctva držať, užívať, požívať jeho plody a úžitky a nakladať s ním. Určením vlastníctva k sporným nehnuteľnostiam v prospech žalobkyne, sa jeho postavenie z pozície vlastníka zmenilo na pozíciu oprávneného držiteľa. Odvolacím súdom bolo zdôraznené, že pokiaľ zákon poskytuje ochranu vlastníkovi, rovnakú poskytuje aj držiteľovi avšak za predpokladu, že sa jedná o oprávneného držiteľa. V súvislosti s ochranou vlastníckeho práva dobromyseľného nadobúdateľa bolo poukázané na nález Ústavného súdu SR sp. zn.

I. ÚS 549/2015 zo 16. marca 2016, z ktorého vyplýva, že z hľadiska poskytnutia ústavnoprávnej ochrany je treba postaviť na rovnakú úroveň vlastnícke práva pôvodného vlastníka a nadobudnutie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti novým nadobúdateľom na základe jeho dobrej viery so záverom, že pokiaľ však nemožno zachovať maximum z oboch základných práv, treba prihliadnuť na princíp všeobecnej spravodlivosti, keď je nutné zvažovať všeobecné súvislosti tohto typu kolízie základných práv, ako aj individuálne okolnosti konkrétneho rozhodovaného prípadu. Vyššie riziko má niest' nedbalý vlastník než nadobúdateľ v dobrej viere, pretože tento nie je schopný sa nijako dozvedieť o tom, ako vec opustila vlastníkovu sféru a dostala sa na list vlastníctva prevodcu po zákonom určenom správnom (katastrálnom) konaní. Odvolací súd podotkol, že argumentácia žalobkyne o vzniku bezdôvodného obohatenia vo výške obvyklého nájomného by pripadala do úvahy iba vtedy, ak by žalovaný po vyslovení absolútnej neplatnosti a vrátení kúpnej ceny, nehnuteľnosti nevydal a naďalej užíval sporné nehnuteľnosti bez uzavretia nájomnej alebo inej zmluvy so žalobkyňou. Takéto užívanie nehnuteľností by bolo vykonávané bez právneho dôvodu, a teda plnenie takto vyniknuté by predstavovalo majetkový prospech žalovaného získaný plnením bez právneho dôvodu. V prejednávanej spore však takáto situácia nenastala. Rovnako aj odvolaciu námietku žalobkyne o možnom moderovaní výšky bezdôvodného obohatenia považoval odvolací súd za nedôvodnú. Základom pre posúdenie nároku žalobkyne v tomto konaní kto je vlastníkom práva k nehnuteľnostiam je záver vyslovený v rozsudku Okresného súdu Michalovce sp. zn. 20C/80/2009 zo dňa 28.01.2010 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 11Co/127/2010 zo dňa 14.12.2011. Odvolací súd mal za to, že v prejednávanej spore zo strany žalovaného nedošlo v spornom období k užívaniu nehnuteľností žalobkyne bez právneho dôvodu.

3. Uvedené rozhodnutie odvolacieho súdu napadla dovolaním žalobkyňa (ďalej aj „dovolatel'ka“). Namietala, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, a to v otázkach:

3.1. Postavenia žalovaného ako dobromyseľného držiteľa napriek tomu, že v konaní boli preukázané skutočnosti objektívne spôsobilé vyvolať úňho pochybnosti o tom, že mu predmetné nehnuteľnosti skutočne patria.

3.1.1. V tejto súvislosti poukázala na ustanovenie § 130 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej len „Občiansky zákonník“) a na nasledovné rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo/97/2009, 5Cdo/30/2010, 5Cdo/280/2007, rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II ÚS 288/2016, II. ÚS 567/2015 zo dňa 10.9.2015 a rozhodnutia Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 28Cdo/374/2007, 22Cdo/1806/2006.

3.1.2. Vyslovila názor, že s prihliadnutím na vyššie uvedené názory najvyšších súdnych autorít, je možné dospieť k záveru, že žalovaný nebol po celú dobu (prínajmenšom od 19.6.2009) užívania nehnuteľností vo vlastníctve žalobkyne dobromyseľným (oprávneným) držiteľom dotknutých nehnuteľností. Ak by sa aj pripustilo, že držba žalovaného bola spočiatku oprávnená, dobrá viera žalovaného zanikla v okamihu, kedy sa žalovaný zoznámil so skutočnosťami, ktoré u neho objektívne museli vyvolať pochybnosti o tom, že mu dotknuté nehnuteľnosti právom patria. Na tom nemení skutočnosť, že žalovaný mohol byť naďalej subjektívne v dobrej viere. Podľa dovolatel'ky najneskôr doručením žaloby (dňa 19.6.2009) žalovanému jeho dobrá viera, že mu dotknuté nehnuteľnosti patria, zanikla, v dôsledku čoho sa postavenie žalovaného z dobromyseľného držiteľa zmenilo na nedobromyseľného držiteľa. Vzhľadom na uvedené je zrejmé, že žalovaný v čase určenia vlastníckeho práva k dotknutým nehnuteľnostiam v prospech žalobkyne už nemal postavenie oprávneného držiteľa, a preto sa určením vlastníctva k sporným nehnuteľnostiam v prospech žalobkyne nemohlo zmeniť jeho postavenie na oprávneného držiteľa tak, ako to vyslovil odvolací súd.

3.2. V otázke posúdenia podmienok vzniku nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia. V danom prípade súdy vyslovili, že v prípade žaloby o vydanie bezdôvodného obohatenia vzniknutého ako následok neplatnej zmluvy sa nie je možné domáhať vydania bezdôvodného obohatenia vzniknutého prijatím plnenia bez právneho dôvodu. Odklon podľa nej spočíva v tom, že oba dôvody bezdôvodného obohatenia je potrebné dôsledne rozlišovať a v prípade užívania nehnuteľnosti bez zmluvy je potrebné takýto skutkový stav posúdiť ako bezdôvodné obohatenie prijaté plnením bez právneho dôvodu. Zdôraznila, že svoj nárok v tomto konaní neuplatňovala podľa § 457 OZ - nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia z neplatnej zmluvy, keďže nebola účastníkom Kúpnej zmluvy zo dňa 20.11.2005 (správne 2.11.2005) a tiež sa nejedená o synalagmatický záväzok (účastníci nemajú

vzájomnú reštitučnú povinnosť). Keďže nie je možné vrátiť spotrebované plnenie v podobe užívacieho práva k nehnuteľnostiam, je žalovaný podľa žalobkyne povinný platiť za obvyklých okolností, ak by užíval nehnuteľnosti na základe platného právneho titulu dôvodiac tým, že v prípade bezdôvodného obohatenia vzniknutého užívaním nehnuteľností bez právneho dôvodu plnenie (majetková hodnota) spočíva v realizovanom užívanom práve k hnutelnej alebo nehnuteľnej veci poukazujúc na rozhodnutia Najvyššieho súdu SR (sp. zn. 4Cdo/104/2008, 1Cdo/154/2008, 5Cdo/8/2009), prax všeobecných súdov (sp. zn. 11Co/328/2012, 7Co/3/2013) a rozhodnutia Najvyššieho súdu ČR (sp. zn. 25Cdo/845/99, 33Odo/1608/2006, 33Odo/882/2006).

3.3. Žalobkyňa navyše namietala, že odvolací súd posudzovanie dobromyseľnosti opomenul v rozpore s ustanovením § 393 ods. 3 CSP odôvodniť, preto trpí vadou nepreskúmateľnosti. Dovolateľka navrhla dovolaciemu súdu napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť a vrátiť vec na nové konanie.

4. Žalovaný sa k podanému dovolaniu vyjadril a uviedol, že rozhodnutie odvolacieho súdu považuje za vecne správne. Ohľadne namietanej dobromyseľnosti argumentoval tým, že obidve kúpne zmluvy boli vyhotovené formou notárskej zápisnice, a preto nemal žiadne pochybnosti o tom, že zmluvy obsahujú všetky náležitosti, ktoré vyžaduje zákon. Žalobkyňa prostredníctvom správcu majetku štátu, t. j. RVPS Michalovce predala predmetné nehnuteľnosti ešte dňa 2.11.2005 a žalobu o určenie vlastníckeho práva doručila žalovanému až dňa 19.6.2009, pričom tento postup umocnil žalovaného v tom, že je vlastníkom nehnuteľnosti, ktoré mal aj riadne zapísané na liste vlastníctva a zaevidované v katastri nehnuteľnosti. Súd prvej inštancie ako aj odvolací súd sa ustálili na názore, že treba prihliadať na správanie účastníkov konania, v tomto prípade majú tým na mysli žalobkyňu, ktorá vlastnou vinou nezabezpečila všetky náležitosti, ktoré jej ukladá zákon o správe majetku štátu č. 278/1993 Z. z. (súhlas ministerstva financií, zápis vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností atď.). V dôsledku uvedeného žalovaný bol dobromyseľný a užíval predmetné nehnuteľnosti v dobrej viere skoro 7 rokov, vlastníctvo mal riadne zapísané na liste vlastníctva, pričom za uvedené obdobie do nehnuteľností investoval, teda ich zhodnotil. K námietke žalobkyne rozporujúc to, že bola zmluvnou stranou Kúpnej zmluvy zo dňa 2.11.2005 uviedol, že daná kúpna zmluva bola uzavretá medzi predávajúcim RVPS Michalovce a kupujúcim L. S. N. - V. argumentujúc § 2 ods. 1 zákona č. 278/1993 Z. z. o správe majetku štátu (ďalej len „zákon o správe majetku“), v zmysle ktorého správca majetku štátu vykonáva právne úkony pri správe majetku štátu s tým, že správca koná v mene štátu pred súdmi a inými orgánmi vo veciach, ktoré sa týkajú majetku štátu. Rovnako sa žalovaný nemohol bezdôvodne obohatiť, nakoľko v rozhodnom období užíval v prevažnej časti svoj vlastný majetok poukazujúc na to, že predmetné nehnuteľnosti neboli spôsobilé na užívanie, ktorých ohodnotenie bolo v čase kúpy vo výške 21.198,89 eur, ktoré avšak časom zhodnotil na sumu 89.000 eur. Podľa žalovaného konanie žalobkyne sa javí odporujúce z dôvodu, že žalovaný mal za uvedené obdobie k nehnuteľnosti užívacie právo, avšak zo žalobného návrhu je zrejmé, že svoj nárok odvodzuje ako nárok na náhradu ušlého zisku z nezrealizovaného prenájmu uvedených nehnuteľností v danom období. V danej spojitosti zo spisu vyplýva, že nehnuteľnosti po tom čo boli vrátené, teda po 4.10.2012 neboli dané do nájmu a žalobkyňa nemala z týchto nehnuteľností žiadny príjem. V prípade, že by bol žalovaný zaviazaný na určité plnenie, išlo by podľa neho o konanie v rozpore s dobrými mravmi. Žalovaný vzhľadom na vyššie uvedené navrhol dovolanie odmietnuť ako nedôvodné.

5. Dovolateľka reagovala na predmetné vyjadrenie a zotrvala na svojom dovolacom dôvode. V nadväznosti na vyjadrenie žalovaného podotkla, že v dôsledku absolútnej neplatnosti Kúpnej zmluvy zo dňa 21.12.2005 žalovaný nikdy nenadobudol k nehnuteľnostiam vlastnícke právo a ani skutočnosť, že daná kúpna zmluva bola uzatvorená vo forme notárskej zápisnice a ani skutočnosť, že žalovaný bol zapísaný v katastri nehnuteľností ako jej vlastník, nemá žiadny vplyv na tento záver (I. ÚS 50/2010-11, 3Cdo/144/2010, II. ÚS 349/2003).

6. Žalovaný k vyjadreniu dovolateľky zo dňa 29. mája 2018 uviedol, že by bolo v rozpore so zdravým rozumom, ak by mal poskytnúť nejaké peňažné plnenie žalobkyňi, že údajne užíval predmetné nehnuteľnosti bez právneho dôvodu poukazujúc na to, že nebol so žalobkyňou nikdy v žiadnom právnom vzťahu, nakoľko predmetné nehnuteľnosti kúpil od L. S. N. - V. na základe kúpnej zmluvy zo dňa 21.12. 2005.

7. Žalobkyňa doručila súdu svoje vyjadrenia (zo dňa 28. januára 2019, 16. decembra 2019), z obsahu ktorých vyplynulo, že zotrúva na svojich predošlých vyjadreniach s tým, že vo vyjadrení zo dňa 16. decembra 2019 uplatnila vadu tzv. prekvapivého rozhodnutia, nakoľko odvolací súd svoje rozhodnutie založil na inom závere ako súd prvej inštancie, keďže dospel k záveru, že v prospech žalovaného svedčí dobrá viera a je možné ho považovať za dobromyseľného držiteľa, ktorý má rovnaké práva ako vlastník, a z toho dôvodu nemohlo dôjsť na jeho strane k bezdôvodnému obohateniu.

8. Žalovaný vo vyjadrení k vyjadreniu dovolateľky zotrval na svojich predošlých tvrdeniach s tým, že poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 29. januára 2020 sp. zn. 4Cdo/145/2019.

9. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník konania zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v neprospech ktorého bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba zamietnuť.

10. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

11. Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

12. V zmysle § 421 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

13. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP). Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

14. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

15. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní.

16. Žalobkyňa v dovolaní, posudzujúc ho podľa jeho obsahu (§ 124 ods. 1 C. s. p.), namieta, že v konaní došlo nesprávnym procesným postupom súdu k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ C. s.

p., spočívajúcej v tom, že rozhodnutie odvolacieho súdu je prekvapivé, pretože odvolací súd posúdil prejednávajúcu vec podľa iného ustanovenia ako súd prvej inštancie, a nepreskúmateľné, pretože sa súdy v odôvodneniach svojich rozhodnutí nedostatočne vysporiadali so všetkými jej tvrdeniami a námietkami.

17. Princípu práva na spravodlivý proces zodpovedá právo účastníka na určitú kvalitu súdneho rozhodnutia a povinnosť súdu svoje rozhodnutie riadne odôvodniť. Súd sa teda musí zaoberať účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ C. s. p. môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, III. ÚS 47/2019, 4Cdo/34/2018, 4Cdo/3/2019, 5Cdo/57/2019, 8Cdo/152/2018).

18. V posudzovanom prípade obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ C. s. p.. Súdy oboch nižších inštancií v odôvodneniach svojich rozhodnutí podrobne popísali obsah podstatných skutkových tvrdení strán a dôkazov vykonaných v konaní, vysvetlili, ako ich skutkové tvrdenia a právne argumenty posúdili, z ktorých dôkazov vychádzali a ako ich vyhodnotili, a zároveň citovali ustanovenia, ktoré aplikovali a z ktorých vyvodili svoje právne závery. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu sa vyporiadava so všetkými podstatnými odvolacími námietkami žalobcu a ostatnými rozhodujúcimi skutočnosťami. Ich myšlienkový postup je v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky rozhodujúce skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijali. Z odôvodnenia rozhodnutí súdov oboch nižších inštancií vyplýva, prečo súdy považovali nárok žalobkyne za neopodstatnený a prečo žalobu zamietli, pričom dostatočným spôsobom uviedli, prečo žalovaného aj po podaní žaloby o určenie vlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam naďalej považovali za dobromyseľného držiteľa (porov. bod 1. a 2. tohto rozhodnutia). Z uvedeného je teda zrejmé, ako a z akých dôvodov odvolací súd rozhodol a podľa názoru dovolacieho súdu má odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu (ktoré treba v spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie chápať ako jeden vecný celok) všetky náležitosti v zmysle § 393 C. s. p.. Za procesnú vadu konania podľa ustanovenia § 420 písm. f/ C. s. p. nemožno považovať to, že žalobca sa s rozhodnutím odvolacieho súdu nestotožňuje a že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa jeho predstáv. Samotná skutočnosť, že dovolateľ so skutkovými a právnymi závermi vyjadrenými v odôvodnení rozhodnutí súdov oboch nižších inštancií nesúhlasí a nestotožňuje sa s nimi, nemôže sama osebe viesť k založeniu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f/ C. s. p., pretože do práva na spravodlivý proces nepatrí právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ním predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jeho vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne dožadovať sa ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 98/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

19. Dovolací súd v konaní nezistil ani vadu prekvapivosti rozhodnutia odvolacieho súdu. Odvolací súd vo svojom rozhodnutí neaplikoval také ustanovenia, ktoré by neboli už aplikované súdom prvej inštancie, a tak nezaložil svoje rozhodnutie na celkom novom právnom názore, odlišnom od názoru súdu prvej inštancie, ale práve naopak, v celom rozsahu sa stotožnil s odôvodnením napadnutého prvoinštančného rozhodnutia. V súvislosti s dovolacou námietkou spočívajúcej v prekvapivosti napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd poukazuje na ustanovenie § 431 v spojení s ustanovením § 434, podľa ktorého dovolacie dôvody možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie dovolania. Z obsahu spisu vyplýva, že dovolateľka vadu prekvapivosti namietala a následne zdôvodnila až vo svojom ďalšom podaní označenom „Výjadrenie žalobcu v právnej veci zo dňa 10.06.2020“, čiže je zrejmé, že daná vada bola namietaná po uplynutí dovolacej lehoty, a teda nie je spôsobilá založiť prípustnosť dovolania.

20. So zreteľom na uvedené dovolací súd dospel k záveru, že žalobkyňa neopodstatnene namieta, že odvolací súd jej nesprávnym procesným postupom znemožnil uskutočňovať jej patriace procesné práva

v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dôvodnosť jej dovolania z ustanovenia § 420 písm. f/ C. s. p. nevyplýva.

21. Žalobkyňa ďalej vyvodzovala prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p., v zmysle ktorého dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

22. Podľa názoru žalobkyne odvolací súd vec nesprávne právne posúdil, keď sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu pri riešení otázky

a/ postavenia žalovaného ako dobromyseľného držiteľa napriek tomu, že v konaní boli preukázané skutočnosti objektívne spôsobilé vyvolať úňho pochybnosti o tom, že mu predmetné nehnuteľnosti skutočne patria, a

b/ posúdenia podmienok vzniku nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia .

23. Prvá sporná otázka od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie v prejednávanej veci spočívala v tom, či žalovaný bol držiteľom predmetných nehnuteľností dobromyseľným alebo nie (a to vrátane jej posúdenia z časového aspektu, teda dokedy žalovaný bol dobromyseľným držiteľom a odkedy už nedobromyseľným), a v tom dôsledku či bola jeho držba oprávnená alebo neoprávnená, resp. odkedy (a či vôbec) bola jeho držba neoprávnená. Posúdenie otázky dobromyseľnosti držiteľa veci nie je otázkou skutkovou, ale otázkou právnou.

24. Rozhodovacia prax odvolacieho súdu je dlhodobo konštantná, keď vyslovuje, že skutočnosť, či je držiteľ v zmysle § 130 Občianskeho zákonníka dobromyseľný, treba hodnotiť vždy objektívne. Nestačí len jeho subjektívne presvedčenie, že vec mu patrí. Rozhodujúce je, či držiteľ pri normálnej opatrnosti, ktorú možno so zreteľom na okolnosti konkrétneho prípadu rozumne požadovať od každého subjektu, mal, resp. mohol mať, alebo nemal, prípadne nemohol mať pochybnosti o tom, že mu vec patrí. Dobromyseľnosť je teda presvedčenie nadobúdateľa, že nekoná bezprávne, keď si prisvojuje určitú vec. Ide o psychický stav, o vnútorné presvedčenie subjektu, ktoré samo osebe nemôže byť predmetom dokazovania. Predmetom dokazovania môžu byť skutočnosti vonkajšieho sveta, prostredníctvom ktorých sa vnútorné presvedčenie prejavuje navonok, teda okolnosti, z ktorých možno vyvodiť presvedčenie nadobúdateľa, že vec mu patrí (V 5/1989).

25. Ak je držiteľ so zreteľom na všetky okolnosti dobromyseľný o tom, že mu vec alebo právo patrí, je držiteľom oprávneným; pri pochybnostiach sa predpokladá, že držba je oprávnená (§ 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Na tom, kto nadobudnutie v dobrej viere popiera, bude, aby túto domnienku vyvrátil, t. j. aby podal plný dôkaz zlej viery nadobúdateľa, a na jeho ťarchu pôjde, pokiaľ sa mu to nepodarí. Oprávnený držiteľ má právo vec užívať v rovnakom rozsahu ako vlastník a z tohto užívania mu vo vzťahu k vlastníkovi nevznikajú žiadne povinnosti; jediná povinnosť, ktorú oprávnený držiteľ voči vlastníkovi má, je povinnosť vydať mu vec. Oprávnený držiteľ teda nie je povinný vydať vlastníkovi to, o čo sa užívaním jeho veci obohatil, a to ani podľa ustanovení o bezdôvodnom obohatení; vzťahy medzi vlastníkom a držiteľom ohľadne vydania úžitkov veci treba posudzovať len podľa § 130 a nasl. Občianskeho zákonníka. Tento názor vyplýva aj zo všetkých dovolateľkou uvedených rozhodnutiach, ktorými argumentovala odklon.

26. So zreteľom na okolnosti prípadu a vykonaného dokazovania v základnom konaní, podľa názoru odvolacieho súdu žalovaný bol dobromyseľný v tom, že mu daná nehnuteľnosť patrí aj po doručení žaloby o určenie vlastníckeho práva k spornej nehnuteľnosti, a to až do nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, na základe ktorého sa žalobkyňa stala jej vlastníkom. Kúpna zmluva z 21. decembra 2005 bola vyhotovená formou notárskej zápisnice, a preto žalovaný nemal žiadne pochybnosti o tom, že zmluva obsahuje všetky náležitosti, ktoré vyžaduje zákon. Na jej základe príslušný orgán správy katastra povolil jej vklad do katastra nehnuteľností a žalovaný sa stal výlučným vlastníkom danej nehnuteľnosti. Zo správania žalovaného ďalej vyplynulo, že spornú nehnuteľnosť užíval ako vlastnú, nakoľko s ňou

nakladal ako s vlastnou, zrekonštruoval ju, investoval do nej svoje finančné prostriedky a tiež ju využíval pre svoju podnikateľskú činnosť. Skutočnosť, že sa poznal s L.. S. N. a bol informovaný o priebehu prevodu nehnuteľností zo žalobkyne na L.. S. N. a následne aj neho ako žalovaného, nemôže spochybniť jeho dobromyseľnosť, nakoľko bol oboznámený so zámerom žalobkyne predať prebytočný majetok štátu, a teda nebol dôvod mať pochybnosti o slobodnej a vážnej vôli žalobkyne (ani sama žalobkyňa dané nespochybnila), a to aj vzhľadom na to, že obe kúpne zmluvy boli vyhotovené formou notárskej zápisnice v domnienke, že obsahuje všetky potrebné náležitosti vyžadované zákonom. Zo žiadnych okolností nevyplývalo nekalé, bezprávne alebo podvodné konanie zo strany žalovaného vo veci nadobudnutia spornej nehnuteľnosti.

27. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd ma za to, že žalovaný bol dobromyseľný aj po doručení žaloby o určenie vlastníckeho práva k spornej nehnuteľnosti, nakoľko mohol dôvodne počítať s možnosťou, že súdy vyriešia danú kolíziu práva medzi pôvodným vlastníkom a ním ako nadobúdateľom vlastníckeho práva na základe dobrej viery v jeho prospech a poskytnú mu ochranu jeho vlastníckeho práva. Hoci spor o vlastnícke právo spornej nehnuteľnosti bol rozhodnutý v neprospech žalovaného, avšak na druhej strane nadobúdateľovi vlastníckeho práva, pokiaľ toto právo nadobudol v dobrej viere, musí byť poskytovaná široká ochrana, pretože v opačnom prípade by si nikdy nemohol byť istý svojim vlastníctvom, čo by bolo v rozpore s poňatím materiálneho právneho štátu (porovnaj R 14/2009), a to až do momentu, kedy súd zistil, že z obidvoch týchto právom chránených a vzájomne kolidujúcich hodnôt nemožno zachovať maximum, ale je nutné uprednostniť jednu z ich a právoplatne o tom rozhodol. Dovolací súd v súvislosti s prejednávanou vecou poukazuje na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 29. januára 2020, sp. zn. 4Cdo/145/2019, ktorý ohľadne danej otázky zaujal rovnaký názor. Toto rozhodnutie je plne použiteľné aj na daný prípad, pretože rieši vec skutkovo a právne rovnakú, rozdiel spočíva iba v inom žalovanom, keďže sporné nehnuteľnosti užívali viaceré subjekty.

28. Druhá otázka sa týkala posúdenia podmienok vzniku nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia.

29. Bezdôvodné obohatenie je v § 451 ods. 1 OZ konštruované ako záväzkový vzťah medzi tým, kto sa na úkor iného obohatil, a tým, na úkor koho sa niekto obohatil a v ods. 2 je konštruované ako predmet plnenia, ktorý sa má vydať. Bezdôvodné obohatenie je teda zamerané len na to, aby sa vydalo tomu, na úkor koho bolo získané. Zákon uvádza štyri formy bezdôvodného obohatenia, a to:

a. majetkový prospech bol získaný plnením bez právneho dôvodu. Ide o také plnenie, kde od začiatku nebol právny dôvod na plnenie. To znamená, že sa plnilo, hoci chýbala právna skutočnosť, najmä zmluva, na základe ktorej sa spravidla plní.

b. majetkový prospech bol získaný plnením z neplatného právneho úkonu, spravidla z neplatnej zmluvy.

c. majetkový prospech bol získaný plnením z právneho dôvodu, ktorý tu síce spočiatku existoval, ale potom dodatočne odpadol. Takýto prípad môže nastať napríklad splnením rozvázovacej podmienky (§ 36 ods. 2), odstúpením od zmluvy (§ 48) alebo zrušením zmluvy (napr. podľa § 740).

d. majetkový prospech bol získaný z nestatočných zdrojov.

30. Odborná spisba a súdna prax zhodne uzatvárajú, že je potrebné dôsledne rozlišovať plnenie bez právneho dôvodu a plnenie z neplatného právneho úkonu. Toto rozlišovanie má význam pre určenie kto a čo sa má vydať.

31.1. O plnenie bez právneho dôvodu v zmysle § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka ide v prípade užívania nebytových priestorov bez nájmovej či inej zmluvy alebo iného titulu, oprávňujúceho tieto priestory užívať. V prípade takéhoto plnenia získava majetkovú hodnotu ten, kto plnenie prijíma bez právneho dôvodu, bez poskytovania náhrady za vykonávanie jemu patriacich oprávnení a bez toho, aby sa jeho majetok zmenšil o prostriedky vynaložené v súvislosti s právnym vzťahom zakladajúcim právo užívať nebytový priestor. (3Cdo/52/2007)

31.2. Na rozdiel od bezdôvodného obohatenia bez právneho dôvodu, v prípade neplatnosti právneho úkonu ide o stav, že došlo k plneniu na základe zmluvy, ktorá sa ukázala ako neplatná. Dôsledkom neplatnej zmluvy je povinnosť zmluvných strán si vrátiť všetko, čo plnením nadobudli. Zo zákona vyplýva, že ak ide o plnenie z neplatnej zmluvy, vzájomnú povinnosť vrátiť plnenie majú iba zmluvné

strany.

32. Odvolací súd s uvedenou ustálenou praxou dôsledne riadil. V bode 54. rozsudku výslovne uviedol, že pre posúdenie nároku žalobkyne bolo dôležité ustáliť, či je žalovaný osobou, ktorej bolo plnené bez právneho dôvodu alebo bolo plnené z neplatného právneho úkonu. Odvolací súd dospel k záveru, že na strane žalovaného nedošlo k vzniku bezdôvodného obohatenia ani z jednej skutkovej podstaty. Strany sporu neboli účastníkmi neplanej zmluvy z 21.12.2005 (to napokon netvrdila ani žalobkyňa). Žalovaný neužíval vec bez právneho dôvodu, pretože ho chránila dobrá viery, ako to bolo už skonštatované vyššie.

33. Dovolací súd konštatuje, že dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP nie je prípustný a podľa § 420 písm. f/ CSP je nedôvodný. Dovolanie vzhľadom na uvedené dovolací súd ako celok zamietol (§ 448 CSP).

34. Úspešnému žalovanému súd priznal náhradu trov dovolacieho konania voči žalobkyňi v plnom rozsahu. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP). O výške náhrady trov konania žalobkyne rozhodne súd prvej inštancie (§ 262 ods. 2 CSP).

35. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok